

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มุ่งศึกษาปัญหาและแนวทางการส่งเสริมการอ่านของห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษาในกรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยโดยแบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาปัญหาการส่งเสริมการอ่านของห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษาในกรุงเทพมหานคร โดยมีรายละเอียดของขั้นตอนในการดำเนินการ ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
4. การหาคุณภาพเครื่องมือ
5. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล
6. วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล
7. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาแนวทางการส่งเสริมการอ่านของห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษาในกรุงเทพมหานคร ตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 17 คน ซึ่งเป็นผู้มีความรู้และประสบการณ์ในการส่งเสริมการอ่านและงานห้องสมุดเป็นอย่างดี โดยนำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ปัญหาการส่งเสริมการอ่านของห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษาของครูบรรณารักษ์สังกัดกรุงเทพมหานคร และสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1, 2 และ 3 ข้อที่มีปัญหามากที่สุดใน 4 ด้าน ๆ ละ 3 อันดับ ได้แก่ ด้านการจัดการห้องสมุด ด้านการสอนวิธีการใช้ห้องสมุด ด้านการใช้ห้องสมุดเพื่อการเรียนการสอน และด้านการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน มาจัดทำแบบสอบถามแบบปลายเปิด เพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญแต่ละท่านแสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระ ผู้วิจัยได้นำข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญทั้ง 17 คนที่มีความเห็นสอดคล้องกันมาหาคำความถี่และจัดอันดับข้อที่มีความถี่สูงสุด 5 อันดับ และนำข้อเสนอแนะที่มีความสอดคล้องกันและมีความหมายเดียวกันมาเรียบเรียงข้อความใหม่ ปรับภาษาให้ครอบคลุมเนื้อหา แต่คงความหมายเดิมของผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด เพื่อเสนอเป็นแนวทางการส่งเสริมการอ่านของห้องสมุดในโรงเรียนประถมศึกษาต่อไป

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การดำเนินการวิจัยครั้งนี้ ได้ศึกษากับประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

1. ประชากร ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ครูบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษาในกรุงเทพมหานครสังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 431 คน และสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1, 2 และ 3 จำนวน 38 คน รวมจำนวน 469 คน
2. กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ สุ่มจากประชากรโดยเปรียบเทียบกับตารางสุ่มกลุ่มตัวอย่างของ เครจซี่ และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970, p. 608) โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) โดยแบ่งตามสังกัดของโรงเรียน ได้แก่ ครูบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 205 คน และครูบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1, 2 และ 3 จำนวน 35 คน รวมจำนวน 240 คน

ตารางที่ 1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยจำแนกตามสังกัดของโรงเรียน

สังกัดของโรงเรียน	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
	ครูบรรณารักษ์	ครูบรรณารักษ์
1. โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร	431	205
2. โรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1, 2 และ 3	38	35
รวม	469	240

3. ผู้เชี่ยวชาญ คือ ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้บริหาร ผู้เชี่ยวชาญ อาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษา และผู้บริหารสถานศึกษา ที่มีความรู้และประสบการณ์ทางด้านห้องสมุดและการส่งเสริมการอ่านจากหน่วยงานต่าง ๆ จนเป็นที่ยอมรับของบุคคลทั่วไป จำนวน 17 คน (รายชื่อและตำแหน่งบอกไว้ในภาคผนวก ก แล้ว)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยศึกษาและรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งลักษณะของเครื่องมือแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ ดังนี้

1. แบบสอบถามที่ต้องการทราบปัญหาการส่งเสริมการอ่านของห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษาในกรุงเทพมหานคร แบ่งออกเป็น 2 ตอน ในแบบสอบถามแต่ละตอนมีรายละเอียดดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสังกัดของโรงเรียน และประสบการณ์ในการทำงานของครูบรรณารักษ์

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหาการส่งเสริมการอ่านของห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษาในกรุงเทพมหานคร ลักษณะของแบบสอบถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ โดยเรียงลำดับจากมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด เพื่อสอบถามปัญหาการส่งเสริมการอ่านใน 4 ด้าน คือ ด้านการจัดการห้องสมุด ด้านการสอนวิธีการใช้ห้องสมุด ด้านการใช้ห้องสมุดเพื่อการเรียนการสอน และด้านการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน จำนวน 65 ข้อ

แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ของลิเคิร์ท (Best & Kahn, 1993, p. 247) มีเกณฑ์ค่าน้ำหนัก ดังนี้

5 หมายถึง มีปัญหามากที่สุด

4 หมายถึง มีปัญหามาก

3 หมายถึง มีปัญหาปานกลาง

2 หมายถึง มีปัญหาน้อย

1 หมายถึง มีปัญหาน้อยที่สุด

2. ข้อเสนอแนะแนวทางการส่งเสริมการอ่านของห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษาใน 4 ด้าน คือ ด้านการจัดการห้องสมุด ด้านการสอนวิธีการใช้ห้องสมุด ด้านการใช้ห้องสมุดเพื่อการเรียนการสอน และด้านการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน โดยมีลักษณะเครื่องมือเป็นแบบสอบถามปลายเปิดได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาการส่งเสริมการอ่านของครูบรรณารักษ์ นำเอาข้อคำถามที่มีปัญหามาก 3 อันดับ มาใช้ในการจัดทำข้อคำถามเพื่อขอความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญ

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล มีขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาทฤษฎี และแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับปัญหาและแนวทางการส่งเสริมการอ่านของห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษาจากเอกสารและตำราทั้งในและต่างประเทศ

2. ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัญหาและแนวทางการส่งเสริมการอ่านของห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษาทั้งในและต่างประเทศ

3. กำหนดขอบเขตการวิจัยครั้งนี้ โดยแบ่งเป็นสังกัดของโรงเรียน และประสิทธิภาพในการทำงานของครูบรรณารักษ์ กับปัญหาและแนวทางส่งเสริมการอ่านของห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษาใน 4 ด้าน

4. นำแนวคิด ทฤษฎี และข้อมูลต่าง ๆ ทั้งหมดมาสร้างแบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางการส่งเสริมการอ่านของห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษา

การหาคุณภาพเครื่องมือ

การหาคุณภาพของเครื่องมือในการวิจัยครั้งนี้ แยกออกเป็น การหาความเที่ยงตรง (Validity) การทดสอบค่าอำนาจจำแนก (Discrimination) และค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ดังนี้

1. ความเที่ยงตรง (Validity) การหาความเที่ยงตรงของแบบสอบถามนี้ ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้น มาดำเนินการดังนี้

1.1 เสนอแบบสอบถามที่สร้างขึ้นต่อประธานและกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ ตรวจสอบแก้ไขความถูกต้อง

1.2 นำแบบสอบถามที่ผ่านการแก้ไขและปรับปรุงแล้ว เสนอให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณา ตรวจสอบแก้ไขภาษา ความชัดเจน ความเหมาะสม ความถูกต้องและครอบคลุมเนื้อหาที่จะศึกษา พร้อมทั้งปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิ โดยมีผู้ทรงคุณวุฒิ ดังต่อไปนี้

1.2.1 คร.บุญชู ชลชัยเกียรติ

ผู้เชี่ยวชาญด้านพัฒนาเครื่องมือวัดผล สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1.2.2 นางสาวพรรณงาม แยมบุญเรือง

ข้าราชการบำนาญ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1.2.3 นางพงษ์จันทร์ อยู่เป็นสุข

ศึกษานิเทศก์ สำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร

1.2.4 นางวัฒนา บุญเสนอ

ข้าราชการบำนาญ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1.2.5 นายเกรียงศักดิ์ ฤทธิรงค์

ผู้ช่วยผู้อำนวยการโรงเรียนเทศบาลวัดกำแพง (อุดมพิทยากร) จังหวัดชลบุรี

1.3 นำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิแล้วนำมาเสนอต่อประธานและกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ เพื่อพิจารณาปรับปรุงแก้ไขเป็นขั้นสุดท้ายก่อนนำไปทดลองใช้ต่อไป

2. การหาค่าอำนาจจำแนก (Discrimination) และค่าความเชื่อมั่น (Reliability) การหาค่าอำนาจจำแนก และค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

2.1 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปทดลองใช้กับครูบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษาที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ จำนวน 30 คน แล้วนำมาวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ โดยใช้ค่าสหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation) ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวม (Item-Total Correlation) ปรากฏว่าได้ค่าอำนาจจำแนกรายข้อของแบบสอบถามอยู่ระหว่าง .37 - .86

2.2 นำข้อคำถามที่มีค่าอำนาจจำแนกยอมรับไปค่าหาความเชื่อมั่นทั้งฉบับต่อไป โดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Coefficient Alpha) ของครอนบาค (Cronbach, 1990, pp. 202-204) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ .97

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัยครั้งนี้ ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามวิธีการและขั้นตอน ดังนี้

1. ขอนหนังสือรับรองจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา ถึงผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อหาคุณภาพของเครื่องมือเพื่อการวิจัย และถึงผู้อำนวยการสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากทม.เขต 1, 2, และ 3 ผู้อำนวยการสถานศึกษา เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย

2. ขอนหนังสือรับรองจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ถึงผู้เชี่ยวชาญ 17 คน เพื่อขอข้อเสนอแนะเพื่อเป็นแนวทางการส่งเสริมการอ่านของห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษา

3. จัดส่งแบบสอบถามไปยังโรงเรียนกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 240 โรงเรียน

4. แบบสอบถามที่ยังไม่ได้รับคืนจากโรงเรียนตามเวลาที่กำหนดไว้ ผู้วิจัยได้ติดตามเก็บรวบรวมแบบสอบถามทางโทรศัพท์และด้วยตนเองต่อไป

5. ผู้วิจัยได้รับแบบสอบถามกลับคืน แล้วนำแบบสอบถามมาตรวจสอบและคัดเลือกแบบสอบถามฉบับที่สมบูรณ์ จำนวน 214 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 89.17

6. นำแบบสอบถามฉบับที่สมบูรณ์มาลงรหัสให้คะแนนตามน้ำหนักแต่ละข้อ และบันทึกข้อมูลลงในคอมพิวเตอร์โดยวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS FOR WINDOWS (Statistical Package for the Social Science)

7. นำผลคำนวณมาทำการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยต่อไป

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามมาแยกวิเคราะห์ ดังนี้

ชุดที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหาการส่งเสริมการอ่านของห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษาในกรุงเทพมหานคร เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ของลิเคิร์ท (Best & Kahn, 1993, p. 247) ดังนี้

- 5 หมายถึง มีปัญหามากที่สุด
- 4 หมายถึง มีปัญหามาก
- 3 หมายถึง มีปัญหาปานกลาง
- 2 หมายถึง มีปัญหาน้อย
- 1 หมายถึง มีปัญหาน้อยที่สุด

การแปลความหมายของคะแนน ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์การแปลผลของคะแนนไว้ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด และบุญส่ง นิลแก้ว, 2535, หน้า 23-24)

- 4.51 – 5.00 หมายถึง มีปัญหาอยู่ในระดับมากที่สุด
- 3.51 – 4.50 หมายถึง มีปัญหาอยู่ในระดับมาก
- 2.51 – 3.50 หมายถึง มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง
- 1.51 – 2.50 หมายถึง มีปัญหาอยู่ในระดับน้อย
- 1.00 – 1.50 หมายถึง มีปัญหาอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ชุดที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ เมื่อทราบปัญหาการส่งเสริมการอ่านของห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษาในกรุงเทพมหานครแล้ว ผู้วิจัยนำข้อที่มีปัญหามากใน 4 ด้าน ๆ ละ 3 อันดับ ได้แก่ ด้านการจัดการห้องสมุด ด้านการสอนวิธีการใช้ห้องสมุด ด้านการใช้ห้องสมุดเพื่อการเรียนการสอน และด้านการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน นำมาจัดทำข้อคำถามแบบปลายเปิด โดยให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 17 คน แสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระ แล้วนำข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญมาหาค่าความถี่โดยนำข้อเสนอแนะที่มีความสอดคล้องกันและมีความหมายเดียวกันไว้ด้วยกัน จากนั้นนำมาจัดอันดับค่าความถี่มาก 5 อันดับ และนำข้อเสนอแนะที่มีความสอดคล้องกันและมีความหมายเดียวกันมาเรียบเรียงข้อความใหม่ ปรับภาษาให้ครอบคลุมเนื้อหาแต่คงความหมายเดิมของผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด เพื่อเสนอเป็นแนวทางการส่งเสริมการอ่านของห้องสมุดในโรงเรียนประถมศึกษาต่อไป

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS FOR WINDOWS (Statistical Package for the Social Science) โดยเลือกเฉพาะวิธีวิเคราะห์ข้อมูลที่สอดคล้องกับความมุ่งหมายของการวิจัย ดังนี้

1. การศึกษาปัญหาการส่งเสริมการอ่านของห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษาในกรุงเทพมหานคร หาระดับของปัญหาโดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD)
2. การเปรียบเทียบการส่งเสริมการอ่านของห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษาในกรุงเทพมหานคร จำแนกตามสังกัดของโรงเรียน และประสิทธิภาพในการทำงานของครูบรรณารักษ์ ใช้การวิเคราะห์ค่าที (t -test)
3. การศึกษาแนวทางการส่งเสริมการอ่านของห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษาในกรุงเทพมหานคร โดยใช้แบบสอบถามปลายเปิดสอบถามผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาการส่งเสริมการอ่านของครูบรรณารักษ์เรียบร้อยแล้ว นำเอาข้อที่มีปัญหามากที่สุด 4 ด้าน ๆ ละ 3 อันดับ ได้แก่ ด้านการจัดการห้องสมุด ด้านการสอนวิธีการใช้ห้องสมุด ด้านการใช้ห้องสมุดเพื่อการเรียนการสอน และด้านการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน มาเป็นข้อคำถามถามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 17 คน ให้แสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระ จากนั้นผู้วิจัยรวบรวมข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญมาหาค่าความถี่โดยนำข้อเสนอแนะที่มีความสอดคล้องกันและมีความหมายเดียวกันไว้ด้วยกัน และจัดอันดับค่าความถี่มาก 5 อันดับ และนำข้อเสนอแนะที่มีความสอดคล้องกันและมีความหมายเดียวกันมาเรียบเรียงข้อความใหม่ ปรับภาษาให้ครอบคลุมเนื้อหา แต่คงความหมายเดิมของผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด จะได้แนวทางการส่งเสริมการอ่านของห้องสมุดในโรงเรียนประถมศึกษา 4 ด้าน ๆ ละ 5 ข้อ เพื่อเป็นแนวทางการส่งเสริมการอ่านต่อไป